

De Sikkkel

🔗 Organisatie

Ulrike Burki (2023)

De Sikkkel was een uitgeverij die in 1919 werd opgericht door de activistische letterkundige Eugène de Bock. Vanaf 1954 ging de uitgeverij zich hoofdzakelijk toeleggen op schoolboeken en in 2001 werd De Sikkkel als imprint overgenomen door de uitgeversgroep De Boeck.

Alternatieve naam

Uitgeverij De Sikkkel

Oprichting

1919

🕒 Leestijd: 6 minuten

Sikkkel, De (nieuwe versie)

De Sikkkel werd in 1919 opgericht door de Antwerpse bibliothecaris en letterkundige Eugène de Bock. Het fonds was aanvankelijk sterk gekleurd door het activisme, maar na de overname door Karel de Bock in 1954 groeide De Sikkkel uit tot een educatieve uitgeverij en nam haar belang voor de Vlaamse beweging sterk af. In 2001 werd De Sikkkel als imprint overgenomen door de uitgeversgroep De Boeck.

1919-1940

De Bock werd in 1919 wegens activistische sympathieën uit zijn ambt als stadsbibliothecaris ontslagen, waarna hij besloot om zelfstandig uitgever te worden. Met de hulp van zijn broer, de bankier René de Bock en een aantal externe financierders bracht hij een bescheiden startkapitaal van 10.000 frank bijeen, waarmee hij in zijn eigen woning in Antwerpen de uitgeverszaak De Sikkkel oprichtte. In 1926 kon hij de externe financierders terugbetalen, waarna de uitgeverij volledig in handen kwam van Eugène en René de Bock. Pas in 1944 werd de zaak overgebracht naar een zelfstandig pand in de Lamorinièrestraat in het centrum van Antwerpen.

Het fonds van De Sikkkel was aanvankelijk sterk door de Eerste Wereldoorlog en het activisme gekleurd. De allereerste uitgave van De Sikkkel was de brochure *Heropbouw van de Schoenmarkt* (1919) waarin de architecten Alfons Francken en Hendrik Delvaux een plan presenteerden voor de heropbouw van het door de oorlog verwoeste plein in Antwerpen. Daarna volgde de publicatie van *In 't gevang* (1920), het dagboek van de gearresteerde activist Jan van der Ven en twee opstellenbundels over de Vlaamse kwestie van de eveneens veroordeelde activist Antoon Jacob.

Tussen 1920 en 1921 verzorgde De Sikkkel de uitgave van het door Eugène de Bock opgerichte expressionistische tijdschrift Ruimte. Via *Ruimte* wist De Bock een deel van de jonge generatie, veelal activistische, expressionisten in het De Sikkkel-fonds in te lijven. De Sikkkel gaf werk uit van onder andere Gaston Burssens, Marnix Gijsen en Wies Moens. Moens' prozabundel *Celbrieven* (1920), die op kleine stukjes papier uit de gevangenis gesmokkeld moest worden, werd een van de eerste grote succesuitgaven van De Sikkkel.

Naast literatuur verschenen in het vooroorlogse fonds van De Sikkkel ook verschillende reeksen en overzichtswerken van bibliografisch, letterkundig, taalkundig of historisch belang. Het door Lode Baekelmans opgerichte vakblad *De Bibliotheekgids* verscheen vanaf 1922. In 1929 kwam daar het bibliografische tijdschrift *De Boekenkast* bij. In 1926 verscheen het eerste deel van een reeks dialectatlassen en in 1930 publiceerde De Sikkkel de invloedrijke *Nederlandsche taalgids* van Constant H. Peeters. Belangrijk voor de Vlaamse beweging was verder ook de uitgave van het tweedelige *Geschiedenis van de Vlaamse en Groot-Nederlandse Beweging* waaraan Leo Picard in 1937 begon en die hij in 1959 voltooide.

Al vanaf het prille begin was er in het De Sikkkel-fonds ook plaats voor schoolboeken, pedagogische werken en jeugdliteratuur. In 1921 begon De Sikkkel met een reeks uitgaven voor schoolgebruik, waaronder de literaire bloemlezing *De gouden poort*, de leesmethode van Fons van Hoof en de rekenmethode van Willy Schneider. In 1931 verscheen een pleidooi *Voor het kinderboek in Vlaanderen* van de leraar en pedagoog Hendrik van Tichelen en in 1934 rolde *Het oude en het nieuwe kinderboek* van de invloedrijke bibliograaf Ger Schmook van de persen. Tussen 1938 en 1942 gaf De Sikkkel een reeks jeugdbewerkingen van de romans van Hendrik Conscience uit.

(jeugdliteratuur)

1940-1954

Tijdens de Tweede Wereldoorlog bleef De Sikkkel haar werkzaamheden voortzetten, al dwongen de oorlogsomstandigheden de uitgeverij er wel toe om zich vooral op herdrukken toe te leggen. Wat de nieuwe publicaties betreft, valt vooral de nadruk op de actualiteit en het aandeel van collaborerende auteurs op. In 1941 publiceerde De Sikkkel de *Herinneringen* van de collaboratiegezinde politicus Hendrik de Man. In datzelfde jaar verscheen ook *Nederland in Frankrijk* van H. van Byleveld, een pseudoniem van de Frans-Vlaamse priester Jean-Marie Gantois die pleitte voor de oprichting van een Groot-Diets rijk, en de toesprakenbundel *Nieuwe tijden* van de Frans Daels, die toen tot de leiding van het VNV behoorde.

Hoewel De Sikkkel een aantal titels in haar fonds had die met de collaboratie geassocieerd kunnen worden, kreeg de uitgeverij geen veroordeling. Na de oorlog bracht De Sikkkel dan ook ongehinderd nieuw werk uit, onder meer van Julien Kuypers en Fernand Toussaint van Boelaere. In de in 1946 verschenen publicatie *Incivisme en repressie* van Eugène de Bocks dochter, de juriste Gerda de Bock, werd bovendien voor een maatschappelijke re-integratie van de veroordeelde collaborateurs gepleit.

Van 1952 tot 1953 verzorgde De Sikkkel de uitgave van het vrijzinnige, literaire tijdschrift *Tijd en Mens*, waarmee ze zich als uitgever van de Vijftigers profileerde. In de jaren vijftig werd werk uitgegeven van onder meer Hugo Claus (*Een huis dat tussen nacht en morgen staat*, 1953), Paul Snoek (*Noodbrug*, 1955) en Hugo Raes (*Afro-Europees*, 1957).

1954-2001

In 1954 volgde Karel de Bock zijn oom Eugène op en vormde hij de uitgeverij om tot een naamloze vennootschap. Onder Karel de Bock kreeg het schoolboekenfonds van De Sikkkel een belangrijke impuls. Invloedrijk waren de reeksen Historische verhalen voor de jeugd, later voortgezet als Histoflash en de reeksen educatieve tijdschriften die onder de titels *Eendjes*, *Uiltjes* en *Okapi's* verschenen. Naast schoolboeken gaf De Sikkkel in deze periode ook het letterkundige tijdschrift *Spiegel der Letteren* uit, dat in 1956 door Eugène de Bock was gesticht en tot 1983 bij de uitgeverij zou blijven verschijnen.

In 1970 ontstond binnen de naamloze vennootschap Uitgeverscentrum een samenwerkingsverbond tussen De Sikkel enerzijds en De Nederlandsche Boekhandel, Patmos en uitgeverij L. Opdebeek anderzijds. Dit bracht de verhuizing van Antwerpen naar Kapellen met zich mee. Vanaf 1 januari 1981 maakte De Sikkel zicht uit dit samenwerkingsverband los en verhuisde ze naar Malle. In 2000 volgden Patrick Vandevelde (als uitgeefdirecteur) en Bart Hye (als zakelijk directeur) Karel de Bock op. Een jaar daarna werd De Sikkel, samen met de educatieve afdeling van Standaard Uitgeverij als een imprint ingelijfd in de uitgeversgroep De Boeck. In 2017 fuseerde Groep de Boeck met de educatieve Uitgeverij Van In, waarna de imprint De Sikkel verdween.

Literatuur

- L.P., Eugene De Bock zeventig jaar, in: *De Standaard*, 23 april 1959.
- R. van Roosbroeck, E. De Bock ter ere, in: *De Periscoop*, april 1964.
- G.C., Eugene de Bock wordt tachtig en viert gouden jubileum van zijn uitgeverij, in: *De Gazet van Antwerpen*, 23 april 1969.
- M. van Nieuwenborgh, Praten met uitgever Eugène de Bock (80). Kunst moet altijd een beetje boodschap zijn, in: *Het Volk*, 29 april 1969.
- J. Vandeloo, Eugene de Bock, Vlaams cultureel pionier, in: *Nieuwe Rotterdamse Courant*, 3 mei 1969.
- J. de Ceulaer, Eugene de Bock, in: *Te Gast bij Vlaamse auteurs*, dl. 5, 1969.
- *Vijftig jaar illustratie, vijftig jaar De Sikkel*, 1969.
- Huldenummer Eugène de Bock van *Nu Nog*, maart-april 1974.
- E. de Bock, *Een uitgever herinnert zich*, 1979.
- Brouseeuw, De Groep De Boeck neemt uitgeverij De Sikkel over, in: *Gazet van Antwerpen*, 2 oktober 2001.
- L. Simons, *Het boek in Vlaanderen sinds 1800. Een cultuurgeschiedenis*, 2013.